

به نام خدا

فرهنگ پوشش سنتی در ایوان و مهاباد

(مطالعه ی تطبیقی در شکل و کاربرد و هویت فرهنگی لباس مناطق کردنشین)

مؤلف :

پناه پاک نژاد

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

سرشناسه: پاک نژاد، پناه، ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآورگان: فرهنگ پوشش سنتی در ایوان و مهاباد (مطالعه ی تطبیقی در شکل و کاربرد و هویت فرهنگی لباس مناطق کردنشین)/ مولف: پناه پاک نژاد
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۵۰۹-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: فرهنگ پوشش سنتی - ایوان و مهاباد - مطالعه ی تطبیقی
رده بندی کنگره: TP ۹۸۳
رده بندی دیویی: ۶۶۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۵۶۱۲۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: فرهنگ پوشش سنتی در ایوان و مهاباد
(مطالعه ی تطبیقی در شکل و کاربرد و هویت فرهنگی لباس مناطق کردنشین)
مولف: پناه پاک نژاد
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: الهام غفاری
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵
چاپ: زیرجذ
قیمت: ۲۷۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۵۰۹-۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

chaponashr.ir

iran.journals.com

فهرست

۱۳.....	چکیده
۱۵.....	مقدمه
۲۱.....	معرفی استان ایلام
۲۲.....	تاریخچه نژاد کرد
۲۳.....	پیدایش سرزمین ایلام
۲۴.....	تاریخ و فرهنگ ایلام
۲۵.....	وضعیت جغرافیایی، آب و هوا و زبان و گویش
۲۵.....	زندگی، معیشت و کسب و کار و پیشه
۲۶.....	معرفی دست بافته های ایوان
۲۶.....	گلیم
۲۷.....	گلیم نقش برجسته
۲۹.....	قالی بافی
۲۹.....	جاجیم بافی
۳۰.....	گیوه بافی
۳۱.....	بافت سیاه چادر
۳۲.....	تعریف پوشاک
۳۲.....	پوشاک از دیرباز تا کنون
۳۲.....	هدف از پوشیدن لباس و پوشاک

۳۳	پوشاک مردان ایوان (ایلام)
۳۳	سرپوش ها
۳۴	سربند مردان کرد سرون
۳۵	تن پوش ها
۳۶	پیراهن مردان کرد ایوان
۳۶	فرنجه
۳۷	شوال جافی
۳۸	پاپوش ها
۳۸	معرفی استان آذربایجان غربی
۳۹	پیشینه تاریخی آذربایجان غربی
۴۰	تاریخ آذربایجان غربی
۴۱	وضعیت جغرافیایی، آب و هوا، زبان و گویش استان آذربایجان غربی
۴۲	زندگی، معیشت، کسب و کار و پیشه مردم مهاباد
۴۲	معرفی دست بافت های مهاباد و استان آذربایجان غربی
۴۳	فرش بافی
۴۴	گلیم و جاجیم بافی
۴۵	بافت لباس های محلی
۴۵	سوزن دوزی
۴۶	پوشاک مردان مهاباد (آذربایجان غربی)

۴۶	 سرپوش ها
۴۶	 عرقچین (تاقیله) مردان کرد
۴۷	 مزره
۴۸	 سربند مردان کرد سرون
۴۸	 رشتی
۴۹	 جامانه
۴۹	 تن پوش ها
۴۹	 پیراهن مردان کرد
۵۰	 پارچه مرغز (مرز)
۵۰	 چوخه و رانک
۵۰	 کت های مردان کرد
۵۱	 شوال جافی
۵۲	 پشتون
۵۳	 پاپوش ها
۵۳	 جوراب مردان کرد مهاباد
۵۴	 کفش های مردانه یا کاوش
۵۴	 جاش کوش
۵۴	 خامینه
۵۴	 زهاوی

کلاش.....	۵۵
اورسی.....	۵۵
گیوه.....	۵۵
مقایسه و تطبیق پوشاک زنان ایوان و مهاباد.....	۵۶
پوشاک زنان.....	۵۶
انواع پوشاک زنان کرد ایوان.....	۵۷
سرپوش ها.....	۵۷
سربند یا سَرَوَن.....	۵۷
عرقچن یا کلاو.....	۵۸
گُل وَنِی.....	۵۸
تا کاری.....	۵۹
هَبر.....	۶۰
مَقْنَا یا مَقْنَه.....	۶۱
روسری یا «بان سری».....	۶۲
قَتْرَه.....	۶۲
تن پوش ها.....	۶۳
کَمَر چین.....	۶۳
یل.....	۶۴
کُلَنجَه.....	۶۴

۶۴	 سُخْمَه
۶۵	 کِرَاس یا شَوو
۶۶	 قی ون
۶۶	 سوال
۶۷	 پاپوش ها
۶۷	 کفش، کاوش
۶۹	 انواع پوشاک زنان مهاباد
۶۹	 سرپوش ها
۶۹	 کلاو رق
۷۰	 کلاو تاس
۷۰	 کلاو زر
۷۱	 لچکه ی سقزی
۷۲	 شده
۷۳	 دستمال زینتی
۷۳	 عمامه (AMAMEH) (سرپند بانوان مهاباد)
۷۴	 تول پچ
۷۵	 دیواخ
۷۵	 تن پوشها
۷۵	 پیراهن (کراس)

۷۵	زیر پیراهن بانوان مهاباد
۷۵	پیراهن کراسی سورانی بانوان مهاباد
۷۶	آستین سنبوسه دار یا لفکه
۷۷	پیراهن یا کراسی سقزی
۷۸	جلیقه بانوان مهاباد سوخته
۷۸	سلته
۷۹	کولنجه
۸۰	کوا (قبا) ی بانوان مهاباد
۸۱	کولوانه
۸۲	شال پشتون
۸۲	شلوار بانوان مهاباد (شوال)
۸۳	پاپوش زنان مهاباد
۸۴	مقایسه سرپوش های دو منطقه ایوان و مهاباد
۸۵	شباهت ها
۸۶	تفاوت ها
۸۸	مقایسه تن پوش های دو منطقه ایوان و مهاباد
۹۰	شباهت ها
۹۰	تفاوت ها
۹۴	مقایسه پاپوش های دو منطقه ایوان و مهاباد

۹۵	 مقایسه شباهت ها و تفاوت ها
۹۷	 زیورآلات سنتی زنان ایوانی (ایلامی)
۹۷	 پاهله
۹۸	 پاوینه
۹۸	 خلخال
۱۰۰	 مِل وَن
۱۰۲	 مل ون نقره ای
۱۰۳	 مل وَن طلا
۱۰۳	 دَس وَن
۱۰۴	 گُل کیف
۱۰۵	 بان گیرفانی
۱۰۶	 لاقاوی
۱۰۷	 لاقاوی های جدید
۱۰۷	 گوی
۱۰۸	 منگوله
۱۰۹	 رشته نقره ای مخصوص سربند
۱۰۹	 لیوت وانه
۱۰۹	 گوش واره / گوش خار
۱۱۰	 خه زمه

- گل سینه ۱۱۱
- پره زگ ۱۱۱
- تزیین سکه های نقره بر روی لباس های سنتی بانوان ۱۱۱
- زیورآلات و تزئینات لباس زنان مهاباد ۱۱۲
- گل کمر ۱۱۳
- لاسره ۱۱۳
- پشت سره ۱۱۴
- گواره و گواره چناخ ۱۱۵
- ژیر چناگه ۱۱۶
- گردنبند ۱۱۶
- گردنبند های فلزی ۱۱۸
- بازی بن ۱۲۰
- دوگمه و دولاو ۱۲۱
- خر خال ۱۲۱
- پاوانه وسیله ای است مانند دستبند که در دور مچ پا بسته می شده و به آن پلپله هابی هم آویزان می شود. ۱۲۱
- کلکه وانه ۱۲۲
- مقایسه زیورآلات زنان دو منطقه ایوان و مهاباد ۱۲۲
- تفاوت پوشاک زنان دو منطقه از نظر فرم رنگ شکل و کاربرد ۱۲۸

۱۲۸	تفاوت سرپوش های دو منطقه
۱۳۰	تفاوت تن پوش های دو منطقه
۱۳۲	شباهت های سرپوش های دو منطقه
۱۳۳	شباهت های تن پوش های دو منطقه
۱۳۳	شباهت های پاپوش های دو منطقه
۱۳۴	مطالعه تطبیقی پوشاک دو منطقه
۱۳۶	گزارش پروژه عملی
۱۳۷	شناسایی المان ها و منابع الهام
۱۳۸	آنالیز نقوش و طراحی پارچه
۱۴۱	انتخاب رنگ و پارچه
۱۴۲	طراحی لباس
۱۵۵	منابع
۱۵۵	کتاب ها

چکیده:

با وجود تأثیرات فرهنگی و گرایش به لباس‌های شهری، به‌ویژه در مناطق شهری، زنان کرد همچنان در حفظ پوشاک سنتی نقش مهمی دارند و این پوشاک بیشتر در جشن‌ها و مراسم خاص کاربرد دارد. لباس، از دیدگاه فرهنگی، فراتر از پوشش فیزیکی است و نمادی از تمدن، فرهنگ و شخصیت قومی محسوب می‌شود. در مناطق کردنشین ایران، تنوع در پوشاک به دلیل تفاوت‌های اقلیمی و فرهنگی مشهود است. هر منطقه با حفظ ساختار کلی لباس کردی، ویژگی‌های خاص خود را داراست. مطالعه‌ی حاضر، دو منطقه‌ی ایوان (در استان ایلام) و مهاباد (در استان آذربایجان غربی) را با هدف بررسی تطبیقی پوشاک زنان و مردان انتخاب کرده است.

این پژوهش از نظر هدف، کیفی با رویکرد کاربردی، و روش تحقیق، تحلیلی - تطبیقی، گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و کتابخانه‌ای (در بخش کتابخانه‌ای با مطالعه اسناد مدارک کتب، مقالات و پایان نامه‌های موجود و همچنین در روش میدانی از روش مشاهده مستقیم و عکاسی انجام می‌شود)؛ سعی در پاسخ به سئوالات مطرح شده در پژوهش دارد و جامعه آماری این پژوهش به روش انتخابی تعدادی از پوشاک زنان در مناطق ایوان و مهاباد است، در نهایت؛ با استفاده از ویژگی‌ها و المان‌های برجسته لباس‌های مناطق ذکر شده و الهام گرفتن از تزیینات و نقوش و دست بافته‌ها در طراحی لباس‌های خلاقانه‌ی بانوان امروزی استفاده شود.

نتایج مقایسه پوشاک زنان در دو منطقه ایوان و مهاباد نشان داد که پوشاک مهاباد با تنوع، رنگ‌های شاد و تزیینات هنرمندانه، نمایانگر فرهنگی پویا و زیبایی‌شناسانه است، در حالی که پوشاک ایوان با سادگی، رنگ‌های تیره و جنبه کاربردی، بیانگر اصالت قومی و سازگاری با شرایط منطقه‌ای است. با وجود تفاوت‌ها، هر دو منطقه ریشه در فرهنگ بومی دارند و پوشش زنان در آن‌ها نقش مهمی در حفظ هویت فرهنگی ایفا می‌کند.

کلید واژه‌ها: ایوان، مهاباد، پوشاک سنتی ایوان، پوشاک سنتی مهاباد، طراحی لباس امروزی.

مقدمه

ایران، سرزمینی پهناور با تاریخی کهن، آمیزه‌ای بی‌بدیل از فرهنگ‌ها، آداب و رسوم، و اقوام متنوع است. این تنوع، نگاره‌ای چندرنگ و زیبا از هویت ملی ما را شکل داده است. در این گستره‌ی فرهنگی، اقوام کرد جایگاهی ویژه دارند. یکی از برجسته‌ترین جلوه‌های فرهنگ هر قوم، پوشاک آن است. لباس، فراتر از یک نیاز مادی، نمادی از هویت، باورها، ارزش‌ها و سبک زندگی یک جامعه است. لباس کردی نیز ارتباط مستقیمی با محیط زندگی و شرایط اقلیمی دارد و از دیرباز در برابر هجوم فرهنگی و دگرگونی‌های زمانه مقاومت کرده و ساختار اصلی خود را حفظ نموده است. هرچند با قرارگیری در تمدن امروزی و گذار از تاریخ پرفراز و نشیب، کمتر جامعه‌ای توانسته است از سنت پوشاک خود بدون هیچ دگرگونی‌ای محافظت کند. مناطق شهری، معمولاً سریع‌تر تحت تأثیر تغییرات فرهنگی قرار گرفته و سبک پوشش سنتی را کنار گذاشته‌اند. پوشاک زنان کرد به دلیل غنای فوق‌العاده، تنوع بی‌نظیر در رنگ‌ها و نقوش، و نقش زنان به عنوان پاسداران بخش بزرگی از فرهنگ، هویت، فولکلور، آداب و سنن، هنر، دانش و صنایع دستی این قوم، همچنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

با توجه به وسعت و پراکندگی مناطق کردنشین در ایران، از شمال غرب تا جنوب غرب و منطقه شمال خراسان، شاهد تنوع فرهنگی و همچنین تنوع در سبک و سیاق پوشاک هستیم. لباس‌های مناطق مختلف کردنشین، در عین داشتن شباهت‌های کلی، دارای تفاوت‌های ظریفی هستند که آن‌ها را از یکدیگر متمایز می‌سازد. این تفاوت‌ها، بازتاب‌دهنده خرده‌فرهنگ‌ها و شرایط محیطی خاص هر منطقه است. هرچند ارتباطات مداوم بین مردم سراسر ایران وجود دارد، اما این ارتباطات نتوانسته است وابستگی اقوام مختلف به سلیقه‌ی بومی خود را به طور کامل از بین ببرد. اما با توجه به اهمیت شناخت فرهنگ بومی و نقش آن در همبستگی ملی، و با توجه به اینکه نگارنده خود از اقوام کرد است، بر آن شد تا به مقایسه پوشاک زنان و مردان در دو منطقه از مناطق کردنشین ایران، یعنی ایوان (از استان ایلام) و مهاباد (از استان آذربایجان غربی)، بپردازد. این مقایسه، نه تنها به شناخت بهتر تفاوت‌ها و شباهت‌های پوشاک در این دو منطقه کمک می‌کند، بلکه دریچه‌ای برای درک عمیق‌تر از تنوع فرهنگی و هویت بصری قوم کرد در ایران خواهد بود. انتخاب این دو منطقه به دلیل ویژگی‌های فرهنگی، تاریخی و جغرافیایی خاص آنها و همچنین

پایبندی نسبی مردم این مناطق به پوشاک سنتی، زمینه‌ای مناسب برای مطالعه‌ای عمیق در حوزه پوشش اقوام کرد فراهم می‌آورد. ایوان در استان ایلام قرار دارد. ایوان، به همراه شهرهای گیلانغرب و اسلام‌آباد غرب در استان کرمانشاه، از مراکز اصلی ایل بزرگ کلهر محسوب می‌شود. مردم ایوان عمدتاً به زبان کردی کلهری صحبت می‌کنند. شهرستان ایوان نیز از نظر جمعیت قابل توجه است و به دلیل قرابت با استان کرمانشاه و تشابهات فرهنگی، به ویژه هم‌زبانی و هم‌پوششی، از فرهنگ سنتی بیشتری نسبت به سایر شهرستان‌های استان ایلام برخوردار است. این ویژگی، ایوان را به منطقه‌ای جذاب برای مطالعه پوشاک سنتی در بستر فرهنگی کلهر تبدیل کرده است. و همچنین شهر مهاباد، که در حوزه جنوبی دریاچه ارومیه و در شمال غرب ایران قرار گرفته، برای قرن‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز فرهنگی و سیاسی کردستان مَکری محسوب می‌شده است. با وجود تحولات زیادی که در این سال‌ها صورت گرفته، این شهر همچنان دارای غنای فرهنگی و سنتی بالایی است. یکی از نمودهای بارز این غنای فرهنگی، پایبندی نسبی مردم مهاباد، به ویژه زنان، به پوشاک محلی است که در میان شهرهای کردنشین، مهاباد را از این نظر متمایز می‌سازد. مطالعه‌ی پوشش در مناطق کردنشین نشان می‌دهد که پوشاک مردان و زنان کرد، ساختاری کلی شامل تن‌پوش، سرپوش و پای‌افزار دارد. ساخت و کاربرد هر یک از این اجزاء، بسته به فصل، نوع کار و معیشت، و همچنین مراسم و جشن‌ها متفاوت است. دلیل اصلی انتخاب شهر ایوان و مهاباد برای این پژوهش، این است که این دو منطقه، بیش از سایر نقاط در استان‌های خود، همچنان از لباس سنتی استفاده می‌کنند و کمتر تحت تأثیر پوشش رسمی و متداول کشوری قرار گرفته‌اند. این ویژگی، فرصتی بی‌نظیر برای مطالعه‌ی پوشاک سنتی در بستر زنده و فعال آن فراهم می‌آورد. نگارنده با هدف داشتن آگاهی بیشتر در زمینه‌ی علل انتخاب رنگ‌ها، نوع پارچه، طرز پوشش، و عواملی که باعث جذب مردم به این نوع خاص از پوشش می‌شود، سؤالاتی را در قالب یک پژوهش کیفی و کاربردی مطرح کرده و به دنبال یافتن پاسخ‌های متناسب با پوشاک زنان در این مناطق است.

این پژوهش به دنبال مطالعه‌ی کیفی و کاربردی در به کارگیری پوشاک از لحاظ صورت (ظاهر) و معنا (مفهوم و کارکرد) است. هدف اصلی، یافتن وجوه مشترک و تفاوت‌های پوشاک در دو منطقه ایوان و مهاباد است. در نهایت، محقق سعی دارد با مطالعه‌ی دقیق هم‌نشینی رنگ‌ها، بافت‌ها، فرم‌ها و ویژگی‌های بارز پوشاک بانوان کرد در این دو اقلیم، به بازآفرینی بخش‌هایی از این پوشش در پوشاک فعلی بانوان در جامعه بپردازد. در بعد عملی، این پژوهش با الهام از

لباس‌های سنتی کردی، به خلق طرح‌هایی نو، خلاقانه و به‌روز در زمینه پوشاک زنان جامعه امروزی می‌پردازد و سعی در ابداع سبکی جدید با تکیه بر ریشه‌های فرهنگی و هنری پوشاک کردی دارد. این رویکرد، علاوه بر حفظ و ارتقاء هنرهای سنتی، می‌تواند به غنای طراحی لباس معاصر و ارتباط نسل جدید با میراث فرهنگی خود کمک کند.

پژوهش حاضر در پنج فصل نگارش شده که در فصل اول: با اشاره به کلیات تحقیق و اهمیت و ضرورت موضوع؛ محقق سعی در یافتن کاستی‌های موجود در زمینه پژوهش؛ در جامعه بوده است. در فصل دوم معرفی استان ایلام و شهرستان ایوان از نظر جغرافیایی، اقلیم و فرهنگ و نوع پوشش صورت گرفته است و در فصل سوم معرفی و شناساندن استان آذربایجان غربی و شهرستان مهاباد و جزییات پوشش و فرهنگ مردمان این دیار بیان شده است و در فصل چهارم به مطالعه تطبیقی لباس‌های بانوان شهرستان‌های ایوان و مهاباد پرداخته و از نظر فرم و کاربرد و تزیینات مورد بررسی و مقایسه کامل قرار گرفته است و در نهایت در فصل پنجم که به عنوان فصل کاربردی این پژوهش محسوب می‌گردد با توجه به فصول قبل تر و مطالعه دقیق تمام جزییات پوشاک سنتی بانوان مناطق مذکور و بر مبنای المان‌ها و نشانه‌های برجسته پوشاک این مناطق، پنجاه اتود به صورت خطی ترسیم شده و از میان این تعداد، چهارده طرح انتخاب و به مرحله اجرای نهایی رسیده که از این تعداد سه طرح با تایید استاد راهنمای عملی در مرحله الگوسازی و دوخت قرار گرفته است.

فرهنگ ایران مجموعه‌ای به هم تنیده از فرهنگ‌های مختلف با آداب و رسوم متفاوت و اقوام متعدد است. استان‌های کردنشین اقوام و فرهنگ‌های مختلف را در خود جای داده است. قوم کرد را می‌توان یکی از اقوام اصیل ایرانی دانست که عده‌ای از آنان ادامه‌دهنده زندگی دامپروری و عشایری در ایران بوده‌اند و عده‌ای نیز در مناطق دیگری زندگی می‌کنند (گريواني و ديگران، ۱۴۰۲، ۷۷).

مناطق کردنشین ایران به لحاظ ویژگی کوهستانی و زندگی مبتنی بر نظام عشیرتی و ایلی است و جنبه دیگر هر طایفه و قبیله‌ای فرهنگ و آداب و رسوم خاص خود را دارد مردم کرد، اقوام ایرانی تبار هستند که در بخش‌های خاورمیانه و آسیای مرکزی در ایران به ویژه شمال شرقی و غربی ایران زندگی می‌کنند. کردها از اقوام کهن ایرانی هستند و به خاطر همین موضوع تعمق

در فرهنگ این قوم در خور توجه می باشد، و لباس کرد و رابطه مستقیم با محیط زندگی شان دارد و پوشاک اقوام کرد در مقابل تهاجم فرهنگی و غیره بسیار مقاوم بوده است و ساختار اصلی شان را حفظ کردند (همایونفر، ۱۴۰۰، ۳۴).

قرارگیری در تمدن امروزی و گذار از تاریخ پرفراز و نشیب سبب شده است کمتر جامعه ای را بیابیم که توانسته باشد از سنت پوشاک خود حفاظت نموده و دستخوش دگرگونی قرار نگرفته باشد (فریرا ۱ و همکاران، ۲۰۲۲)؛ در میان زنان و مردان کرد مناطق شهری زودتر لباس سنتی خود را کنار گذاشتند و به سبک شهرنشینان جامه پوشیدند؛ لیکن پوشاک زنان این قوم که پاسداران بخش بزرگی از فرهنگ، هویت فولکورها آداب و سنن، هنر دانش و صنایع دستی این قوم هستند از غنای فوق العاده و تنوع بسیاری برخوردار است که در رنگ و نقوش لباس ها نمود یافته است. در حال حاضر این پوشاک که نماد تجلی اصالت و نشان از هویت کردهای منطقه مذکور دارد در زندگی روزمره برتن نمی شود و برخی در جشن هایشان، جامه سنتی خود را دربر می کنند.

لباس ورای یک امر ظاهری، در ابتدا وسیله ای برای محافظت انسان در برابر تغییرات آب و هوا و همچنین مبتنی بر آیات شریف قرآن کریم (طه، ۱۲۱) عنصر متمایزکننده انسان از حیوان با تکیه بر حفظ حیات بوده است؛ هرچند فراتر از این مفاهیم کاربردی، در ظاهر نیاز پوشاک سایر تحول گسترده ای را سپری کرده است. «جایگاه لباس در تاریخ بشر تا این حد اهمیت دارد که گاه با معنای تمدن بشری یکی پنداشته شده است؛ تا حدی که گویی با حذف لباس از تاریخ، بسیاری از مفاهیم اجتماعی و اعتقادی از تمدن انسانی در ابهام باقی می ماند. شاید به همین دلیل است که هر ملت و قومی لباس خود را همچون نمودی عینی از تمدن خویش و جلوه تمام نمای فرهنگی خود عزیز می دارد. لباس پرچم شخصیت فردی و هویت اعتقادی، قومی و ملی است» (حاجی قاسمی و دیگران، ۱۴۰۰، ۱۳).

اما مناطق کردنشین به دلیل وسعت و پراکندگی که دارند (از شمال غرب کشور تا جنوب غرب کشور و منطقه شمال خراسان) دارای فرهنگ ها و لباس های متنوعی هستند که در عین شباهت، تفاوت هایی هم دارند که آنها را از یکدیگر متمایز می سازد. هرچند ارتباط مداوم مردم سرزمین ایران با هم هنوز نتوانسته است وابستگی آنان به سلیقه بومی را چنان از میانه بردارد که بینشانه

یا تحت نفوذ و تقلید به نظر برسند، البته تعداد کمی ساکن میان گروه های بزرگ از پوشاک همجواران برداشت های مناسب ذوق و نیاز خود کرده اند ولی گروه های بزرگ همیشه حدود سلیقه خود را در نظر داشته اند و به استفاده از پوشاک محلی خود قناعت نموده اند و این همه تماسها در سلیقه اقوام بزرگ و مختلف ما رخنه قابل ذکری نکرده و اساس پوشاک بومی و محلی ما را بهم نزده است (محمودی عالمی و نظری، ۱۴۰۱).

از آنجایی که همواره داشتن شناخت از فرهنگ بومی کشور خویش موجب همبستگی و موجب آشنایی بیشتر ما با محیط پیرامون و آداب و هنجارهای بومی می شود، نگارنده که خود از اقوام کرد می باشد، بر آن شد تا به مقایسه پوشاک زنان و مردان در منطقه ایوان (از استان ایلام) و مهاباد (از استان کردستان) بپردازد.

شهر ایوان در استان ایلام است که یکی از شهرهای کردنشین است، این شهر به همراه گیلانغرب و اسلام آباد غرب از مراکز اصلی ایل کلهر است. زبان مردم این شهر کردی کلهری و اقلیتی از مهاجران کرمانشاه کردی جافی است. که وجه تمایز این گویش از زبان کردی را در مقایسه گویش مردم این سه شهر با سایر مناطق کرمانشاه یا ایلام می توان به وضوح دید. از نظر جمعیت شهرستان ایوان دارای طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، ۱۵۰۶۵۱ نفر می باشد. همچنین بعد خانوار شهرستان ۴/۷۶ نفر می باشد و تراکم خالص جمعیتی آن ۲۱۴/۶ نفر در هکتار می باشد. این شهر در استان ایلام دارای بیشترین نسبت استفاده از پوشش محلی در بین شهرستان های استان ایلام است. این شهرستان به دلیل قرابت با استان کرمانشاه و تشابهات فرهنگی (هم زبانی و هم پوششی) دارای فرهنگ سنتی بیشتری نسبت به سایر شهرستان های استان ایلام است. شهر دیگری که در این مطالعه بررسی می شود؛ شهر مهاباد است، مهاباد که در گذشته «ساوجبلاغ» و به زبان مردم بومی «سابلاغ» نامیده می شد مرکز بخشی از کردستان ایران بنام «مکریان» بوده است دموورگان (۱۳۳۹) ساوجبلاغ سابق (مهاباد فعلی) یکی از مهمترین شهرهای شمال غرب ایران در حوزه جنوبی دریاچه ارومیه است که به مدت چهار سده مرکز کردستان مکرری به شمار می رفت. شهر مهاباد بر اساس سرشماری سراسری ۱۳۹۵ جمعیتی برابر ۱۶۸۰۳۹۳ نفر را داراست. این شهر در طی چند دهه گذشته از نظر جمعیتی و کالبدی (عدم وجود فضای مناسب و کافی و محصور شدن شهر توسط ناهمواریها و کوه های اطراف) تغییرات قابل توجهی داشته است. این شهر از نظر فرهنگی و سنتی و پوشش محلی دارای غنای فرهنگی بالایی است که در